

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 332.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/176-18>**Хобта В. М.**доктор економічних наук, професор,
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2964-3697>**Тонкий Д. В.**аспірант,
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»**Панченко Н. О.**аспірант,
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»**Khobta Valentyna, Tonkyj Dmytro, Panchenko Natalija**
Donetsk National Technical University

ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ ТА ЇХ МОЖЛИВОСТЕЙ

На основі проведеного аналізу методів кількісного оцінювання економічного потенціалу регіонів у розрізі наявних ресурсів систематизовано спрямування цього процесу, сформульовано необхідні характеристики, які розкривають основні складові частини наявних можливостей. Це дає змогу створити базу для об'єктивного оцінювання потенціалу соціально-економічного покращення, його прискорення та підвищення результативності. Для широкого охоплення напрямів змін та відображення їх динаміки запропоновано враховувати вплив фактору часу на очікувані результати розвитку. З огляду на багатогалузевість регіональних господарств акцентовано увагу на комплексному аналізі всіх складових частин під час розрахунку потенціалу, для чого сформульовано послідовність етапів здійснення цього процесу. Запропоновано формувати вихідну інформацію в розрізі трьох блоків, у яких її структуровано з урахуванням основних аспектів наявності та відтворення ресурсів, що забезпечить раціональний вибір стратегії розвитку. Сформульовано бачення системи показників оцінювання, яка повинна охоплювати основні складові елементи, що дасть змогу встановити характер розвитку та необхідні вимоги до неї. Для узагальнення оцінювання класифіковано методи, що забезпечать отримання підсумкових характеристик, можливості та сфери їх застосування.

Ключові слова: економічний потенціал, регіональний розвиток, ресурси, планування, аналіз, оцінка, ефективність.

ASSESSMENT OF THE REGIONS ECONOMIC POTENTIAL AND THEIR OPPORTUNITIES

Based on the analysis of methods for quantitative assessment of the economic potential of regions in the context of available resources, the direction of this process is systematized in the following areas: economic-geographical, production, demographic, information and macromodels. The necessary characteristics of the economic potential of cities and settlements, including the territory, population, production, investments and loans have been formulated. They reveal the main components of existing opportunities, which make it possible to create a basis for an objective assessment of the potential for socio-economic improvement, its acceleration and increase in effectiveness. For a wide coverage of the directions of changes and reflecting their dynamics, it is proposed to take into account the influence of the time factor on the expected development results based on the financial and mathematical apparatus known in the investment theory, reflecting the change in the value of cash flows in different periods of operation. Based on the diversification of regional economies, including economic, technical, social, innovative, investment, scientific and technical and other areas of activity, attention is focused on a comprehensive analysis of all components when calculating the potential. The article formulates the sequence of process stages of assessing the communities' resource potential. It is proposed to form initial information in the context of three blocks: resource, economic development, growth reserves. This allows you to structure data based on the main aspects of the availability and reproduction of resources, which will provide a rational choice of development strategy. A vision of the assessment system characteristics has been formed, which is obliged to encompass the main constituent elements, which will make it possible to establish the nature of development and the necessary requirements for it. To generalize the assessment, methods are classified that provide the final characteristics, capabilities and scope of their application. The system of indicators for assessing the efficiency of using the economic potential of the region is considered, which includes two main blocks, target and resource.

Keywords: economic potential, regional development, resources, planning, analysis, assessment, efficiency.

JEL classification: R11, R12, R58

Постановка проблеми. Процес децентралізації, який здійснюється в Україні, надав об'єднаним територіальним громадам відповідні повноваження в доступі і використанні ресурсів [1]. Проте кризові явища, стереотипи управління регіонами, негнучкість управлінських методів привели до низки негативних процесів у регіонах та в країні загалом, таких як спад виробництва, погіршення динаміки демографічних процесів, зростання безробіття, зниження якості життя населення. З огляду на те, що соціально-економічний розвиток регіонів значною мірою залежить від величини та ефективності використання наявного на цій території економічного потенціалу, велике значення має удосконалення науково-методичних підходів до встановлення його об'єктивної оцінки та характеристики ефективності використання на рівні окремих міст та селищ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробленням теоретико-методичних та методологічних основ займалися вчені та практики, такі як О.Ю. Бобровська [2], А.І. Бутенко [3], Л.О. Гришина [4], Е.М. Забарна [5], Я.М. Казюк [6], Д.В. Клиновий [7], Е.М. Лібанова [8], М.В. Макаренко [9], Х.О. Патицька [10], Д.М. Стеченко [11], М.А. Хвесик [7; 8]. Водночас на сучасному етапі необхідно здійснювати адаптацію наявних розробок до динаміки характеристик новостворених об'єднаних територіальних громад, характеру взаємовідносин складових частин економічного потенціалу регіону, змін у нормативно-законодавчому регулюванні. Для підвищення обґрунтованості планів виникає необхідність проведення ретроспективного оцінювання та формування перспектив здійснення процесів з урахуванням умов і наслідків здійснення діяльності. Визначення ступеня використання потенціалу потребує оновлення наявних резервів та факторів економічного зростання з урахуванням своїх особливостей та зовнішніх тенденцій. Оцінювання властивостей регіональних об'єктів необхідно здійснювати шляхом оптимізації використання кількісних та якісних методів.

Мета статті полягає в удосконаленні методичних підходів до оцінювання економічного потенціалу регіонів для підвищення обґрунтованості потенційних можливостей.

Виклад основного матеріалу. Проведення аналізу напрацьованих у теорії та практиці підходів до оцінювання економічного потенціалу регіонів [8; 11] дало змогу виявити такі основні напрями здійснення цього процесу:

– економіко-географічний аналіз (географічне положення та поділ території на відповідні регіони, карта поселень регіону);

– аналіз виробничого потенціалу (розвиток промисловості та АПК, транспорту, зв'язку, торгівлі та обслуговування, фінансової системи, республіканської, обласної та муніципальної власності, зовнішньоекономічних зв'язків);

– комплексний аналіз населення (соціально-демографічні характеристики, зайнятість, міжетнічні відносини, рівень життя, якість розвитку соціальної сфери, стан суспільної думки (установка, оцінка цінностей та очікування населення));

– розроблення комп'ютерної макромоделі економіки регіону (зведення в систему наявних даних економічного моніторингу, створення систем балансових

рівнянь на основі розрахунку коефіцієнтів кореляції для регіону, що дають змогу постійно поповнювати оперативну базу даних і моделювати розвиток господарського комплексу);

– аналіз інформаційних процесів (характер зв'язків державних структур управління й населення регіону, якість інформування населення про діяльність регіональних і місцевих адміністрацій тощо).

Для проведення такого аналізу пропонується використовувати такі характеристики [3; 5; 14]:

– територія як ресурс для потенційного розвитку з певним поєднанням природних умов та ресурсів і особливостей геополітичного та економіко-географічного становища;

– населення як база формування трудового потенціалу та джерело інтелектуальних комунікацій;

– виробництво товарів народного споживання як характеристика виробничих можливостей регіону, що екстраполюється на стан споживчого ринку (грошові доходи населення, товарне покриття роздрібного товарообігу, ресурси для міжрегіонального обміну);

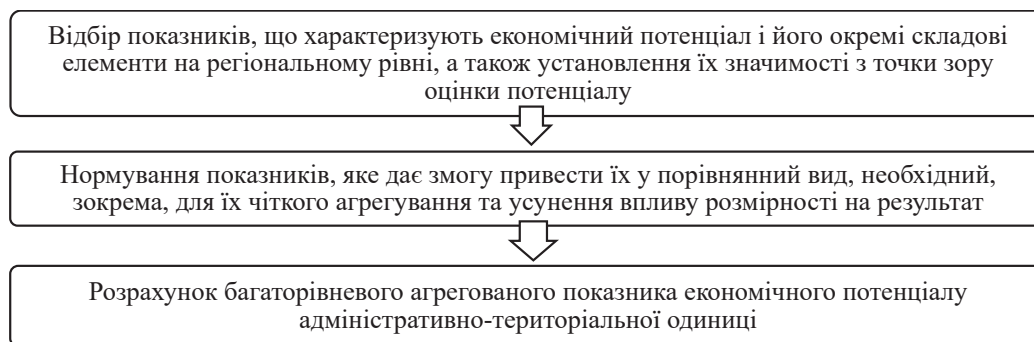
– обсяг інвестицій в основний капітал, що відображають тенденції щодо оновлення основних засобів як матеріального фундаменту продуктивних сил;

– обсяг кредитів, наданих банками, як свідчення розвитку підприємницької діяльності.

В процесі оброблення питань реорганізації громад було запропоновано здійснювати комплексне оцінювання економічного і соціального розвитку міст та селищ України на основі методичних рекомендацій «Оцінка динаміки економічного і соціального розвитку міст» [12], які дають змогу уявити проблеми регіонального і місцевого розвитку та розробити відповідні управлінські дії для їх зменшення й можливого усунення. Вони є суттєвим внеском у методичне забезпечення оцінювання результатів розвитку міст.

Водночас виникає необхідність більш широкого охоплення окремих показників і напрямів розвитку та віддзеркалення його динаміки, а саме підйому чи стабілізації. Слід відзначити, що оцінювання показників у статистиці не дає змогу надати характеристику економічного розвитку, що відбувається у містах та селах громади, тому необхідно розширяти часовий горизонт та враховувати вплив фактору часу на результативність. Для цього може бути використаний відомий в інвестиційній теорії фінансово-математичний апарат, який кількісно відображає зміну цінності грошових потоків у різні періоди функціонування господарства. Окрім того, як зазначають окремі автори, виникає необхідність аналізу досягнень на душу населення чи на одного працюючого; систематизації кола показників для планування подальшого розвитку міст за дійсно пріоритетними напрямами; розрахунок показників ефективності використання потенційних можливостей і найважливіших ресурсів.

При цьому необхідно враховувати напрацьовані українськими вченими пропозиції щодо вдосконалення системи оцінювання розвитку міст та районів. Як вважають окремі автори, вона повинна виконуватися тільки на основі глибокого оброблення механізму функціонування економічної системи. Відсутність чіткого бачення конструкції моделі, основних елементів, характеру їх взаємодії породжує недоліки в стратегії планування.

Рис. 1. Послідовність процедури проведення оцінювання економічного потенціалу регіонів

Джерело: складено авторами за даними [4]

За методичного оброблення системи оцінювання необхідно враховувати, що громади мають багатогалузеве господарство і вирішують не тільки складні, але й суперечливі завдання економічного, технічного, соціального, інноваційного, інвестиційного, науково-технічного та інших напрямів розвитку, які взаємодіють, взаємообумовлюються та взаємозалежать між собою [2], тому в систему оцінювання доцільно включати вагомні напрями діяльності міст та селищ. Вона має бути системною, базуватись на комплексному аналізі та охоплювати усі або основні складові частини розвитку регіону, а саме виробничу сферу та її соціальні наслідки. Для вибору й обґрунтування системи показників, аналізу та оцінювання окремих напрямів розвитку слід перш за все розуміти ресурсні можливості міст та селищ, а саме їх економічний потенціал.

Оцінка економічного потенціалу регіону повинна передбачати послідовне виконання таких етапів (рис. 1).

Вченими та практиками пропонуються різноманітні показники оцінювання економічного потенціалу регіону [2; 10; 13], які дають змогу сформувати певні базові блоки (рис. 2).

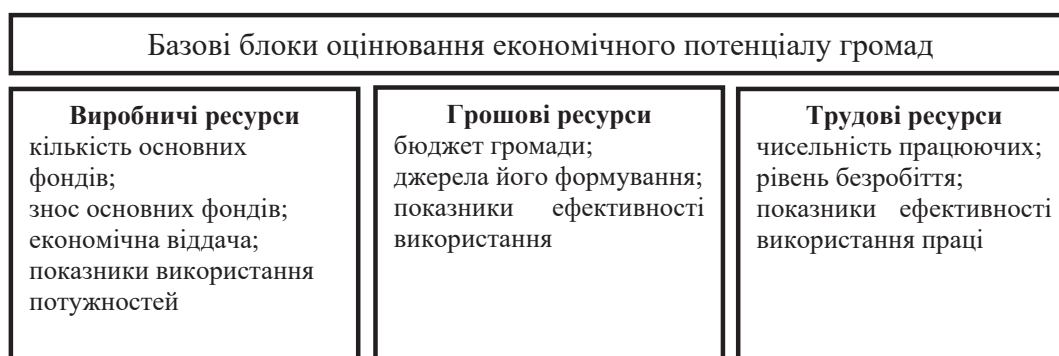
Важливим аспектом дослідження та вирішення практичних проблем у регіоні є визначення раціональної структури в процесі оцінювання територіального економічного потенціалу з відповідним набором показників [10]. Слід зазначити, що на рис. 2 економічний блок потенціалу територіальної громади представлений належним чином, але використання такого підходу для оцінювання не містить необхідних даних локальних потенціалів (ресурсозабезпеченість, соціальна інфраструктура, інвестиційна привабливість,

інноваційна діяльність, інформаційне забезпечення, транспортна система тощо). Це не дає змогу повною мірою виявити наявні можливості економічного розвитку регіону, тому розроблення системи показників має враховувати географічні, економічні, екологічні, ресурсні та інші особливості конкретної адміністративно-територіальної одиниці.

Для проведення повного оцінювання економічного потенціалу регіону та виявлення наявних резервів необхідно здійснити формування інформації в іншому розрізі та структурувати її у вигляді трьох блоків, запропонованих на рис. 3.

Перший блок (природні ресурси, економічні, географічні та демографічні) повною мірою відображає ресурсну базу регіону, тобто наявність природних ресурсів, їх резерви, кліматичні зони території; процеси відтворення і населення регіону; наявність транспорту і щільність економічної діяльності [13].

Другий блок включає трудовий, виробничий, інфраструктурний та бюджетний потенціали. Ці складові частини суттєво залежать від наявних підприємств у регіоні, що забезпечують залучення людських ресурсів та ефективність їх використання. Це насамперед існування і розвиток виробництва; умови і якість життя населення, тобто розвиток життєво важливої інфраструктури. Значимою складовою частиною другого блоку також є інвестиційний та ринковий потенціали. Саме вони відображають наявність інвестицій у регіоні, які є основною умовою економічного розвитку території та характеризують формування торговельної логістичної системи і розвиток підприємництва.

Рис. 2. Базові блоки для оцінювання економічного потенціалу громад

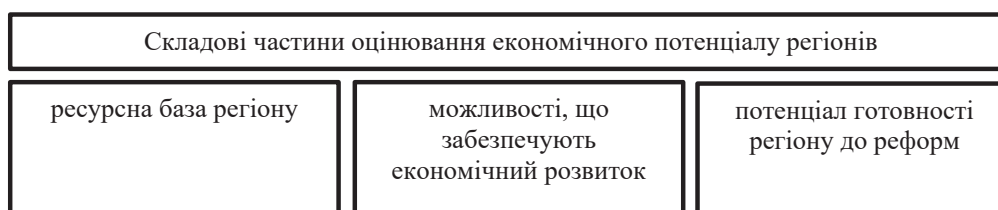

Рис. 3. Складові частини для оцінювання економічного потенціалу регіонів

Джерело: складено авторами за даними [13]

Проведення процесів розвитку регіону не є можливим без залучення резервів зростання економічного потенціалу. Важливим фактором реформування є готовність населення цього регіону, тому в цей блок пропонується включити інтелектуальний потенціал, що відображає рівень професійного розвитку населення, його здатність сталого вибору цілей та діяльності з їх реалізації. До цього блоку також слід віднести інноваційний потенціал регіону. У зв'язку з необхідністю постійного пристосування економіки регіону під дію зовнішніх факторів (світових тенденцій) саме достатність інноваційного потенціалу є вирішальною у забезпеченні еколого-економічної безпеки країни, зростання національної економіки та її сталого розвитку.

Запропоноване структурування оцінювання економічного потенціалу адміністративно-територіальної одиниці на основі комплексного визначення ефективності його використання є істотним з точки зору раціонального вибору стратегії розвитку, формування економічно обґрунтованої державної та регіональної політики. Таке структурування відрізняється від базового підходу, але воно містить основні складові частини усіх важливих елементів, на основі яких можна встановити характер економічного розвитку регіону.

Особливу увагу слід приділити тому, що не всі блоки (наприклад, соціальний потенціал) можуть бути оцінені лише з використанням розрахункових показників, тому доцільним є доповнення формалізованого підходу застосуванням експертних показників. У сукупності показники повинні утворювати не просто арифметичну суму, а систему, яку можна використовувати для послідовного формування цілей розвитку, тобто характеризувати інтегрованими властивостями.

За необхідності запропоновану систему показників можна уточнювати, зменшувати чи доповнювати за їх кількістю, деталізувати, об'єднувати, вводити граничні рівні та здійснювати інші операції, пам'ятаючи про те, що теоретичні показники розвитку в процесі оцінювання можуть не збігатися з вибраними показниками для оцінювання конкретного міста, через що знову може виникнути доцільність їх удосконалення.

Аналіз дає змогу визначити такі характеристики, як місткість розміщення ресурсів і виробництва, ефективність ресурсних обмежень, сприйнятливості регіону до інновацій. Аналіз також має оцінити ступінь використання наявних ресурсів або потенціалу (рівень фактичного застосування потенціальних можливостей регіону), інерції економічного зростання і соціально-економічних параметрів.

Щодо оцінювання ступеня використання потенціалу, то існують методи як статистичного, так і експертного характеру, які дають змогу зробити це без визначення абсолютного значення потенціалу. Масштаби

застосування цих методів досить широкі, бо існують випадки, коли тільки таким чином можна оцінити ступінь використання потенціалу регіону [13]. Складність полягає в тому, що економічний потенціал регіону, як і потенціал будь-якої іншої системи, не має чітких кількісних критеріїв та інструментів виміру. Обов'язковою умовою тут є порівнянність результатів аналізу складових частин економічного потенціалу (виробничих, інфраструктурних, природно-ресурсних тощо).

Під час проведення регіонального аналізу доцільно застосовувати такі градації стану економічного потенціалу регіону, як високий, середній і низький. Проте виникають складності у встановленні межі градації. Вона повинна формалізуватися відповідно до набору показників, які включаються для оцінювання економічного потенціалу міст та селищ. Ступені якісної оцінки використання потенціалу є такими: використовується повністю та ефективно; ефективно використовується тільки частина; використовується неефективно.

Оцінювання економічного потенціалу регіонів має включати не тільки систему показників, але й методи розрахунку підсумкового показника, який повинен мати вартісне вираження. Після проведення комплексного аналізу підходів до оцінювання економічного потенціалу можна виділити такі основні методи (рис. 4).

Застосування методу встановлення тісноти зв'язків обмежене, оскільки елементи економічного потенціалу мають як співпадаючі, так і специфічні показники. Розрахунок вартості інвестиційної і фінансової складової частини економічного потенціалу з огляду на свою специфіку має здійснюватися окремо за кожним із них. Інвестиційний потенціал може бути визначений на підставі розрахунку грошового, виробничо-ринкового і людського потенціалів. Фінансовий потенціал охоплює такі специфічні характеристики, як сума податкових надходжень у регіональний бюджет, сальдо фінансових результатів суб'єктів господарської діяльності і доходів населення [6]. Використання індексів також має свої особливості. По-перше, має бути чітке розмежування між взаємозалежними і незалежними показниками. По-друге, тільки за групами взаємопов'язаних показників можна аналізувати індекси, причому з використанням вагових коефіцієнтів. Інтервальна бальна оцінка повинна застосовуватися як супуття до основного методу вартісної оцінки і бути інструментом для визначення підсумкових рейтингів регіонів. Побудова інтегрального показника на основі ранжування всіх регіонів за кожним із базових оціночних індикаторів швидше застосовується для визначення величини економічного потенціалу держави, оскільки передбачає підсумовування економічних потенціалів усіх регіонів. Використання безінтервального пофакторного ранжування

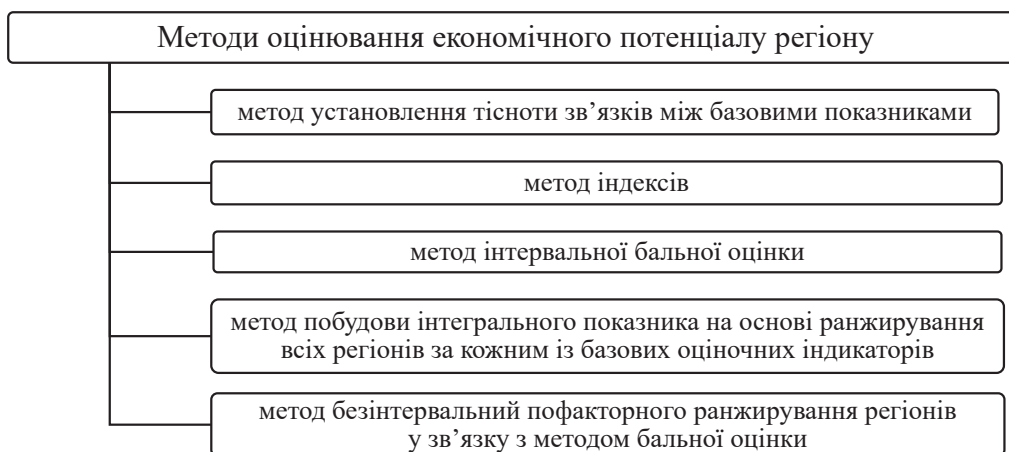

Рис. 4. Методи оцінювання економічного потенціалу регіону

Джерело: складено авторами за даними [15]

регіонів у комплексі з методом бальної оцінки може бути корисним під час дослідження структури економічного потенціалу регіонів у розрізі за елементами.

Однією з основних проблем є визначення ефективності використання економічного потенціалу. Сутність полягає у встановленні шляхів і способів досягнення найбільшого задоволення суспільних потреб в умовах дефіциту (цільовий аспект) та обмеженості ресурсів (ресурсний аспект). Для кількісного оцінювання ефективності доцільно застосовувати систему показників, що розподіляється на два блоки (рис. 5).

До першої підсистеми належать показники економічних результатів суспільного виробництва у співставленні з кількістю населення, а також показники обсягу накопичених матеріальних цінностей на одну особу. У підсистему показників ресурсної ефективності входять співвідношення величини отриманих результатів і маси ресурсів. Об'єктивність оцінювання економічного потенціалу міст та селищ залежить від якості отриманої інформації, тому важливою задачею є формування інформаційної системи для оцінювання та аналізу ефективності використання економічного потенціалу регіону.

Показник валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу показує рівень економічного

розвитку регіонів і є універсальною характеристикою оцінювання економічного потенціалу територіальної громади. Однак вагомий вплив на його значення мають галузева структура виробництва, якість випущених товарів, витрати матеріалів та енергії на одиницю продукції [9], тому слід виділити такі фактори, що впливають на розмір і структуру економічного потенціалу регіону чи держави загалом, його динаміку за кожний конкретний період часу:

- обсяг і доступність ресурсів;
- досягнутий рівень технічного розвитку, що визначає якість і продуктивність технічної бази економіки;
- нагромаджений потенціал у галузі прикладних і фундаментальних наукових досліджень;
- професійний рівень підготовки кадрів, що характеризує якість трудових ресурсів регіону.

У результаті сукупної дії цих факторів у складі економічного потенціалу регіону формуються трудовий, природно-ресурсний, науково-технічний, інформаційний, виробничо-технологічний, торгово-експортний та інші потенціали господарської системи регіонів. Кожний з цих потенціалів має свої особливості й закономірності розвитку, свої якісні та кількісні характеристики.

Рис. 5. Показники ефективності використання економічного потенціалу регіону

Джерело: складено авторами за даними [9]

Висновки. Для оцінювання економічного потенціалу міст та селищ необхідно сформувавши складові блоки, відповідно до яких структурується інформація, розраховуються характеристики можливостей і виявляються фактори та резерви. Серед них доцільно виокремлювати ресурсну базу регіону, можливості, що забезпечують економічний розвиток і залежать від наявних суб'єктів господарювання, потенціали готовності регіону до реформ з урахуванням інтелектуальних та інноваційних можливостей, що є вирішальними для пристосування економіки регіону під дію зовнішніх факторів. Це дає змогу поєднати можливості, що надаються природними ресурсами, особливостями геополітичного та еконо-

міко-географічного становища, соціально-демографічними параметрами. Розрахунок повинен включати всі складові частини економічного потенціалу регіону та враховувати їх пріоритети залежно від напрямку діяльності міст та селищ громади. Його проведення створює базу для здійснення моніторингу економічного розвитку регіонів та аналізу рівня ефективності використання наявних у ньому ресурсів, виявлення їх резервів. Статична оцінка економічного потенціалу не дає змогу отримати інформацію про наявність розвитку, тому слід враховувати вплив фактору часу. За допомогою комбінування методів оцінювання можна досить повно оцінити наявні в регіоні потенціали.

Список використаних джерел:

1. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.09.2021).
2. Бобровська О.Ю. Удосконалення системи оцінювання соціально-економічного розвитку міст як чинник підвищення ефективності місцевого самоврядування. 2009. URL: <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2009-01/BobrovskaStat.pdf> (дата звернення: 02.11.2021).
3. Бутенко А.І., Уманець Т.В., Дарієнко О.В. Інноваційні підходи до оцінки економічної самодостатності територіальних громад. *Економічні інновації*. 2016. Вип. 62. С. 223–241. URL: https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/289/1/2016_%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D1%96%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86_%D0%9E%D0%B4%D0%B5%D1%81%D0%B0_%D0%91%D1%94%D0%BB%D1%8F%D1%94%D0%B2%D0%B0_%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%20313-322.pdf#page=223 (дата звернення: 13.12.2021).
4. Гришина Л.О., Єфімова Г.В., Гришина Н.В. Оцінка економічного потенціалу регіону при формуванні стратегії його розвитку. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки* : збірник наукових праць. Вип. 19. Кіровоград : КНТУ, 2011. С. 95–101.
5. Забарна Е.М., Щьокіна Є.Ю. Методичні підходи до оцінки факторів соціально-економічного розвитку регіонів. *Економічні науки. Серія : Регіональна економіка*. 2017. Вип. 14. С. 86–96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnre_2017_14_10 (дата звернення: 07.10.2021).
6. Казюк Я.М. Питання бюджетної децентралізації управління системою місцевих бюджетів. *Статистика України*. 2014. № 2(65). С. 20–25.
7. Хвесик М.А., Бистряков І.К., Клиновий Д.В. Фінансово-економічний механізм капіталізації природних ресурсів об'єднаної територіальної громади. *Фінанси України*. 2018. № 4. С. 19–40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2018_4_4 (дата звернення: 24.10.2021).
8. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів : національна доповідь / за ред. Е.М. Лібанової, М.А. Хвесика. Київ : ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. 776 с.
9. Макаренко М.В. Управління економічним потенціалом регіону як основою формування конкурентних переваг регіону. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 4. С. 217–224. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2012_4_24 (дата звернення: 18.12.2021).
10. Патицька Х.О. Фінансово-економічний потенціал територіальних громад: механізми функціонування та активізації : монографія. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», 2019. 209 с.
11. Стеченко Д.М. Стратегічні напрями регіональної політики інноваційного розвитку та конкурентоспроможності. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2015. Вип. 1. С. 144–153. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tppe_2015_1_17 (дата звернення: 30.11.2021).
12. «Комплексна оцінка динаміки економічного і соціального розвитку міст за 2001–2002 роки та I півріччя 2002–2003 років», підготовлена у відділі з питань макроекономічного та регіонального аналізу Головного управління з питань економічної політики Адміністрації Президента України, жовтень 2003 р.
13. Гавриленко А.С. Методика оцінки соціально-економічного потенціалу регіону. *Ефективна економіка*. 2015. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4584> (дата звернення: 28.09.2021).
14. Квасній М.М. Аналіз та моделювання нелінійної динаміки фінансово-економічних систем : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.11 ; Східноєвропейський університет економіки і менеджменту. 2014. 20 с.
15. Кузьминчук Н.В., Куценко Т.М. Підходи до діагностики соціально-економічного потенціалу регіону як основи ефективної стратегії управління. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2016. № 4. URL: https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2016_4_269_284_0.pdf (дата звернення: 08.12.2021).

References:

1. Konceptsiya reformuvannya miscevoqho samovrjaduvannya ta terytorialnoji orghanizaciji vlady v Ukrajinі: Rozporjadzhen-nja Kabinetu Ministriv Ukrajinі № 333 [The concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine: orders of the Cabinet Ministers of Ukraine]. (2014, April 1). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> (accessed 20 September 2021).
2. Bobrovsjka O.Ju. (2009) Udoskonalennja systemy ocinjuvannja socialjnoekonomichnogho rozvytku mist jak chynnyk pidvy-shhennja efektyvnosti miscevoqho samovrjaduvannya [The estimation system improvement of the cities social and economic develop-ment as a factor of the increase of the local authorities efficiency]. Available at: <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2009-01/Bobrovska-Stat.pdf> (accessed 2 November 2021).

3. Butenko A.I., Umanecj T.V., Darijenko O.V. (2016) Innovacijni pidkhody do ocinky ekonomichnoji samodostatnosti terytorijnykh ghromad [Innovative approaches to assessing the economic self-sufficiency of territorial communities]. *Ekonomichni innovacij* (electronic journal), vol. 62, pp. 223–241. Available at: https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/289/1/2016_%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D1%96%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86_%D0%9E%D0%B4%D0%B5%D1%81%D0%B0_%D0%91%D1%94%D0%BB%D1%8F%D1%94%D0%B2%D0%B0_%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%20313-322.pdf#page=223 (accessed 13 December 2021).
4. Ghryshyna L.O., Jefimova Gh.V., Ghryshyna N.V. (2011) Ocinka ekonomichnogho potencialu rehionu pry formuvanni strateghiji jogho rozvytku [Estimation of economic potential at forming of strategy of his development]. *Naukovi praci Kirovohradsjko-gho nacionaljnogo tekhnichnogho universytetu. Ekonomichni nauky: zb. nauk. pr.*, vol. 19, pp. 95–101.
5. Zabarna E.M., Shhjukina Je.Ju. (2017) Metodychni pidkhody do ocinky faktoriv socialjno-ekonomichnogho rozvytku rehioniv. Ekonomichni nauky [Methodical approaches to assessment the factors of socio-economic development of regions]. *Ekonomichni nauky. Serija: Reghionaljna ekonomika*, vol. 14, pp. 86–96. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnre_2017_14_10 (accessed 7 October 2021).
6. Kazjuk Ja.M. (2014) Pytannja bjudzhetnoji decentralizaciji upravlinnja systemoju miscevykh bjudzhetiv [Issues of budget decentralization of local budget management]. *Statystyka Ukrainy*, no. 2(65), pp. 20–25.
7. Khvesyk M.A., Bystrjakov I.K., Klynovyj D.V. (2018) Finansovo-ekonomichnyj mekhanizm kapitalizaciji pryrodnykh resursiv ob'jednanoji terytorijnoji ghromady [Financial and economic mechanism of capitalization of natural resources of the united territorial community]. *Finansy Ukrainy*, no. 4, pp. 19–40. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2018_4_4 (accessed 24 October 2021).
8. Libanova E.M. (ed.), Khvesyk M.A. (ed.) (2014) Socialjno-ekonomichnyj potencial stalogho rozvytku Ukrainy ta jiji rehioniv: nacionaljna dopovidj [Socio-economic potential of sustainable development of Ukraine and its regions: a national report]. Kyiv: DU IEPSSR NAN Ukrainy.
9. Makarenko M.V. (2012) Upravlinnja ekonomichnym potencialom rehionu jak osnovoju formuvannja konkurentnykh perevagh rehionu [Managing the economic potential of a region as the basis for formation of region's competitive advantages]. *Aktualjni problemy ekonomiky*, no. 4, pp. 217–224. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2012_4_24 (accessed 18 December 2021).
10. Patycjka Kh.O. (2019) Finansovo-ekonomichnyj potencial terytorijnykh ghromad: mekhanizmy funkcionuvannja ta aktyvizaciji: monografija [Financial and economic potential of territorial communities: mechanisms of functioning and activation: monograph]. Lviv.
11. Stechenko D.M. (2015) Strategichni naprjamy reghionalnoji polityky innovacijnogho rozvytku ta konkurentospromozhnosti [Strategic directions of regional innovation and competitiveness policy]. *Teoretychni ta prykladni pytannja ekonomiky*, vol. 1, pp. 144–153. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tppe_2015_1_17 (accessed 30 November 2021).
12. Department for Macroeconomic and Regional Analysis of the Main Department for Economic Policy of the Administration of the President of Ukraine (2003) “Kompleksna ocinky dynamiky ekonomichnogho i socialjnogho rozvytku mist za 2001–2002 roky ta I pivrichchja 2002–2003 rokiv” [“Comprehensive assessment of the dynamics of economic and social development of cities for 2001–2002 and the first half of 2002–2003”].
13. Ghavrylenko A.S. (2015) Metodyka ocinky socialjno-ekonomichnogho potencialu rehionu [Method of assessment of socio-economic potential of the region]. *Efektivna ekonomika*, no. 11. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4584> (accessed 28 September 2021).
14. Kvasnij M.M. (2014) Analiz ta modeljuvannja nelinijnoji dynamiky finansovo-ekonomichnykh system: avtoref. dys. [Analysis and Modeling of Nonlinear Dynamics in Financial and Economic Systems: author's ref. dis] (PhD Thesis), Cherkasy: Eastern European University of Economics and Management.
15. Kuzjmyncuk N.V., Kucenko T.M. (2016) Pidkhody do diagnostyky socialjno-ekonomichnogho potencialu rehionu jak osnovy efektyvnoji strateghiji upravlinnja [Approaches to diagnosis social and economic potential of regions as the basis for effective management strategies]. *Marketyngh i menedzhment innovacij*, no. 4. Available at: https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2016_4_269_284_0.pdf (accessed 8 December 2021).